

 УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ UNIVERSITY OF BELGRADE FACULTY OF SECURITY STUDIES	UVOD U STUDIJE BEZBEDNOSTI Ispitna pitanja sa tezama	Osnovne akademske studije
--	---	----------------------------------

1. POJAM BEZBEDNOSTI (Ejdus, 2012: 25-46; 2017:21-40)

1.2. Istorijsko poreklo pojma bezbednosti

- Vestfalski mirovni sporazum
- razvoj nacionalnih država
- osnivanje Društva naroda i OUN, osnivanje katedri i instituta
- *National Security Act*
- *Military-Industrial Complex Speech*
- kraj '80-ih
- 9/11

1.3. „Definicija“ i koncept bezbednosti

- određenja prema (Buzan, 1983; Kolodziej, 2005; Wolfers, 1952; Buzen & Hansen, 2010)
- 7 pitanja za analizu koncepta bezbednosti (Baldwin, 1997)

1.4. Pojam i klasifikacija izazova, rizika i pretnji bezbednosti

- opasnost (izazov, rizik i pretnja)
- klasifikacija IRP

1.5. Percepcija izazova, rizika i pretnji

- analiza materijalne karakteristika nikada nije dovoljna (Wolfers, 1952)
- agregatna moć neke države (Walt, 1985)
- *sinister attribution error*
- elita najviše štiti interes i vrednosti klase kojoj pripada (Dimitrijević, 1973)
- pogled na svet (Brauch, 2005)
- lične karakteristike posmatrača
- bezbednosni teatar (Schneier, 2003)
- odnosi prijateljstva i neprijateljstva

1.6. Savremeni bezbednosni izazovi, rizici i pretnje

- IRP u Srednjem veku (Delimo, 2003)
- IRP u XX veku (u periodu Hladnog rata)
- IRP u XXI veku (nakon Hladnog rata)
- Strategija nacionalne bezbednosti i drugi akti
- SNB SAD i SNB EU (pogledi)
- IRP u SNB Republike Srbije od 2009. godine

2. RAZVOJ STUDIJA BEZBEDNOSTI (Ejdus, 2012: 47-70; 2017: 41-60)

2.2. Intelektualni temelji studija bezbednosti

- Tukidid (Peloponeski rat, Melski/Melijanski dijalog, bezbednosna dilema)
- Hobs (Levijatan, teorija društvenog ugovora, bezbednosna dilema, kolektivna bezbednost)

- Kant (uslovi za večni mir (6+3), kolektivna bezbednost, intelektualni korenji liberalnih teorija)

2.3. Strateške studije tokom Hladnog rata

- Savremene strateške studije vs. Klasične strateške studije (Hedli Bull)
- tri faze strateških studija (Stiven Volt)

2.4. Alternativne struje u studijama bezbednosti za vreme Hladnog rata

- Studije mira
- prve ideje o potrebi proširivanja ('80-ih)
- novi pristupi bezbednosti („filozofsko i postpozitivističko stanovište“)
- feministički pristup

2.5. Studije bezbednosti nakon Hladnog rata

- (nova) pitanja koja se tematizuju

2.6. Pokretačke snage studija bezbednosti

- politika velikih sila, tehnologija, istorijski događaji, interna dinamika akademskih debata, institucionalizacija SB (Buzen i Hansen)

3. REALIZAM (Ejdus, 2012: 72-80 i 92-94; 2017: 61-64 i)

3.1. Klasični realizam

- Intelektualna prethodnica (Hobs, Tukidid i Klauzevic)
- *Dvadesetogodišnja kriza 1919-1939* (Carr, 1939), utopizam vs. realizam
- *Politika među nacijama* (Morgenthau, 1948), 6 principa

3.2. Neorealizam

- *Teorija međunarodne politike* (Waltz, 1979)
- anarhična struktura međunarodnog poretku
- *balancing, bandwagon, cheating problem, relative gains problem*

3.3. Neoklasični realizam

- objedinjava stanovišta klasičnih realista i neorealista
- Šveler i Zakarija

3. LIBERALIZAM (Ejdus, 2012: 81-90; 2017: 71-82)

3.3.1. Teorija liberalnog mira TLM

- slobodno tržište i mir
- Adam Smit, Bogatstvo naroda (1776)
- suviše slobodna trgovina i rat
- nedostatak empirijskih dokaza da međunarodna trgovina proizvodi međunarodni mir

3.3.2. Teorija demokratskog mira TDM

- postojanje demokratije ključ za očuvanje mira
- demokratije manje ratoborne od nedemokratija
- Imanuel Kant (Večni mir, 1795), monadična teorija demokratskog mira
- Majkl Dojl (Kant, liberalna nasleđa i spoljni odnosi, 1983), dijadična teorija demokratskog mira

- demokratije ne ratuju međusobno (demokratske ustanove, značaj normi i vrednosti, demokratske zemlje kao „priatelji“ i nedemokratske kao neprijatelji)
- empirijska validnost TDM, fleksibilnost u definisanju pojmove „demokratija“ i „mir“, legitimizacija doktrine pravednog rata i krstaškog intervencionizma SAD)

3.3.3. Neoliberalni institucionalizam

- značaj međunarodnih ustanova u očuvanju mira
- državocentrični pristup i pozitivistička epistemologija, anarhična struktura međunarodnih odnosa, apsolutni i relativni dobici, zatvorenikova dilema, strah, transakcioni troškovi,)

3.3.4. Bezbednosna zajednica

- Zajednica bez rata,
- Karl Dojč, 1957,
- Pluralističke, amalgamirane zajednice,
- Tri faze u razvoju bezbednosne zajednice (nastajuća, rastuća, zrela)

4. ALTERNATIVNI TEORIJSKI PRISTUPI (Ejdus, 2012: 92-104; 2017: 83-87 i 95-106)

4.1. Socijalni konstruktivizam

- prethodnica i osnovna ideja
- laki konvencionalni i teški ili kritički soc. kon.
- *Društvena teorija međunarodne politike* (Vent, 1999).
- Anarhija nije određena ravnotežom snaga, „anarhije je ono što države naprave od nje“ (Vent, 1992).
- Hopf i Micen

4.2. Kritičke teorije

- kako postojeći okviri nastaju i kako mogu biti prevaziđeni i promenjeni
- Ken But 1991, Bezbednost i emancipacije; Vin Džonson, kritika države

4.3. Feministički pristupi

- rezolucija 1325 - Žene, mir i bezbednost
- Sandra Vitvort, vrste feminizama (liberalni, radikalni kritički, feministički postmodernizam, postkolonijalna femin. teorija)

4.4. Poststrukturalizam

- znanje, ideje, diskurs/jezik o bezbednosti, bezbednost i identitet
- Dejvid Kembel (Pisanje bezbednosti)

4.5. Postkolonijalne studije bezbednosti

- hegemonistički diskurs
- Muhamed Ajob i kritike realizma
- atinska nauka o bezbednosti i melijanske studije bezbednosti

4.6. Diskurs i analiza diskursa

5. KOPENHAŠKA ŠKOLA STUDIJA BEZBEDNOSTI (Ejdus, 2012: 105-122; 2017: 88-92)

5.1. Uvod (Nastanak Kopenhaške škole)

- COPRI, DIIS, CAST
- McSweeny (1996 i 1998) i Hysmans (1998)

5.2. Teorija sekuritizacije

- određenje, elementi sekuritizujućeg procesa
- uspešna sekuritizacija (*facilitating conditions*), neuspešna sekuritizacija
- intelektualna prethodnica TS, eksplanatorni potencijal

5.2. Teorija sekuritizacije

- kritika i revizija TS: Aradau, Hansen, Vilijams, Mekdonald, Balzak, Štricel
- Juha Vuori - pet oblika sekuritizacije

5.3. Sektorski pristup

- objasniti sektore, objasniti prelivanje/preplitanje iz jednog sektora u drugi
- kritika SP

5.4. Teorija regionalnog bezbednosnog kompleksa

- objasniti oba određenja (1983 i 2003)
- esencijalna struktura RBK
- klasifikacija jedinica koje čine kompleks,
- potkompleks, protokompleks, superkompleks, prekrivač i penetrator

6. VOJNA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 125-144; 2017: 107-130)

6.1. Hladni rat i vojna bezbednost

- realistički pristup bezbednosti
- kako se uspostavlja stabilnost međunarodnog sistema
- evrocentrična perspektiva međunarodne bezbednosne situacije i nemogućnost primene na zemlje Trećeg sveta
- realistička paradigma i nemogućnost da se pomoći nje objasni vojna bezbednost, čak i unutar Zapada (pluralistička i amalgamirana bezbednosna zajednica, različiti interesi društvenih grupa)

6.2. Završetak hladnog rata i vojna bezbednost

- preispitivanje relevantnosti realističke paradigmе
- podela sveta na predmoderni, moderni i postmoderni

6.3. Dinamika sektora vojne bezbednosti

- dominantnost odnosa vojne moći
- referentni objekat bezbednosti
- pretnje
- prelivanje bezbednosne dinamike iz nevojnih u vojni sektor
- sekuritizujući akteri
- specijalne mere

6.4. Rat: istorija, definicije

- rat i razvoj ljudskog društva
- ere u razvoju ljudske civilizacije (prema: Alvin i Hajdi Tofler)
- najznačajnije definicije rata (Klauzevic, Hedli Bul)
- rat kao sinonim za beskompromisnu borbu i kao metafora

6.5. Uzroci rata

- uzroci izbjivanja rata prema Kenetu Volcu (individualni, državni i međunarodni nivo)

6.6. Vrste ratova

- odnos rata i oružanog sukoba
- različiti kriterijumi za podelu ratova (prema broju žrtava, prema akterima koji ih vode, prema vrsti naoružanja, načinu vodjenja ratova,
- 4 generacije modernih ratova
- podela ratova na stare i nove (prema Meri Kaldor)

6.7. Međunarodno pravo oružanih sukoba

- pravo na rat (ius ad bellum)
- pravo u ratu (ius in bello)
- pravo posle rata (ius post bellum)

6.8. Proliferacija, razoružanje i kontrola oružja

- bezbednosna dilema i trka u naoružanju
- multilateralni i bilateralni sporazumi o kontroli naoružanja i proliferaciji

7. POLITIČKA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 134-147; 2017: 131-146)

7.2. Politički sektor bezbednosti

- (politika, politička zajednica, država, referentni objekat i vrednosti...)
- određenje pol. bezbednosti (Buzan)
- sekuritizujući i funkcionalni akteri u političkom sektoru bezbednosti

7.3. Snage države

- stepen ugroženosti države, politička vs. vojna moć
- snaga: unutrašnja (Rotberg/4 tipa) i spoljna (Geldenhuys/6+1 tip)

7.4. Političke pretnje

- političke pretnje (Buzan)
- iznutra/spolja
- pozitivna/negativna suverenost

7.4. Namerne i strukturne pretnje (Buzan, 1983 & 1998)

- namerne (tri tipa)
- strukturne (tri tipa)

7.4. Terorizam

- osnovne karakteristike pojma, prvi teror. napadi u Evropi, najpoznatije teror. organizacije...
- dva moguća pristupa u određenju terorizma
- podela TO prema ciljevima

8. EKONOMSKA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 159-176; 2017: 147-162)

8.1. Tematizacija ekonomskih pretnji u Strategijama nacionalne bezbednosti i institucionalne promene.

- SNB SAD 1991, 1996; 2010; rekonstrukcija Saveta za nac. bez. SAD, Nacionalni ekonomski savet (energetska bezbednost)
- SNB RS 2009

8.2. Značenja ekonomske bezbednosti

- najšire određenje
- pet užih značenja (Cable, 1995)

8.3. Ekonomski sektor bezbednosti

- referentni objekti u različitim društvima i na različitim nivoima analize (i teškoće u određenju)
- tri faze strateških studija (Stiven Volt)

8.4. Ekomske pretnje po bezbednosti pojedinca

- siromaštvo, bolest i glad (uzroci, indikatori i posledice)

8.5. Ekomske pretnje po bezbednosti države

- siromaštvo i slabljenje države i drugi bez. problemi
- energetski deficit
- 4 elementa energetske bezbednosti (Pascal & Elkind, 2010)
- uticaj globalnog tržišta

8.6. Ekomske pretnje na nivou međunarodnog sistema

- krah međunarodnog liberalnog ekonomskog poretka

9. SOCIJETALNA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 177-192; 2017: 163-176)

9.1. Uvod u socijetalni sektor bezbednosti

- istorijat koncepta, definicije
- kritika koncepta (Bil Meksvin)
- odbrana koncepta (Buzan, Vejver)

9.2. Sektor socijetalne bezbednosti

- referentni objekat (kolektivni identitet)
- kolektivni identiteti (nacionalni, verski, rodni, civilizacijski)
- sekuritizujući akteri (nedržavni akteri kao što su: opozicione stranke, verske vođe, intelektualci)
- specijalne mere

9.3. Pretnje socijetalnoj bezbednosti

- pretnje koje dolaze iz socijetalnog sektora (migracije, kolektivni identitet protiv drugog kolektivnog identiteta, depopulacija, horizontalno i vertikalno nadmetanje)
- pretnje koje dolaze iz vojnog sektora
- pretnje koje dolaze iz političkog sektora
- pretnje koje dolaze iz ekonomskog sektora
- pretnje koje dolaze iz ekološkog sektora

10. EKOLOŠKA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 193-204; 2017: 177-199)

10.1. Ekološka bezbednost, sekuritizacija životne sredine

- demografski i ekonomski razvoj u XX veku
- jačanje mirovnih i ekoloških pokreta u drugoj polovini XX veka
- konferencije posvećene zaštiti životne sredine
- interesovanje akademiske zajednice
- institucionalizacija teme

10.2. Ekološki sektor bezbednosti

- odnos čoveka i prirode
- objekat bezbednosti
- subjekti ekološke bezbednosti
- sekuritizujući akteri, funkcionalni akteri, desekuritizujući akteri

10.3. Ekološke pretnje bezbednosti

- klasifikacija ekoloških pretnji (bez uticaja čoveka, uticaj čoveka bez većih posledica, uticaj čoveka sa velikim posledicama)
- osobine ekoloških pretnji

11. NIVOI ANALIZE (Ejdus, 2012: 207-214; 2017: 191-200)

11. Nivoi analize

- akcija i struktura
- nivoi analize i međunarodna bezbednost
- razmera i skalarna politika

12. LJUDSKA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 215-228; 2017: 201-214)

12.1 Istorijat odnosa državne i ljudske bezbednosti

- Stari vek, Srednji vek, moderno doba

12.2. Koncept ljudske bezbednosti

- UNDP Human Development Report 1993 & 1994
- Japan, Kanada, Norveška
- međunarodne organizacije i institucije
- R2P i EU regulativa

12.3. Kritika koncepta ljudske bezbednosti

- kritika iz naučnih krugova: holističnost, bezobalnost, (ne)mogućnost određivanja prioriteta, sveobuhvatnost...
- kritika politike zasnovane na konceptu ljudske bezbednosti
- zanemarivanje uloge država
- humani intervencionizam,
- kritike realista

13. NACIONALNA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: str. 229-248; 2017: 215-234)

13.1. Koncept nacionalne bezbednosti

- istorijat koncepta, definicije
- referentni objekat NB
- vrednosti koje se štite nacionalnom bezbednošću
- semantičke nejasnoće oko upotrebe termina nacionalna bezbednost u akademskom i političkom diskursu u RS

13.2. Nacionalna bezbednost i nacionalni interesi

- nacionalni interesi kao analitička alatka
- NI kao centar spoljne politike i teorije međunarodnih odnosa
- nacionalni interesi i moć

- nacionalni interesi i autonomija
- nacionalni interesi i ekonomija
- NI i kolektivno samopoštovanje

13.3. Nacionalna bezbednost i nacionalni identitet

- povezanost interesa i identiteta
- vrste identiteta prema Aleksandru Ventu (korporativni, tipski, identitet uloge i kolektivni)
- subjektivni i objektivni nacionalni interesi i njihova veza sa tipovima identiteta

13.4. Nacionalna bezbednost i moć

- pojam moći (instrumentalni i relacioni pristup)
- vrste moći prema Džozefu Naju (tvrdna, meka i pametna moć)
- vrste moći prema Majklu Barnetu i Rejmonu Duvalu (prinudna, institucionalna, strukturna i produktivna moć)

13.5. Nacionalna bezbednost, elementi sile u MO i snaga države

- elementi sile (materijalne sposobnosti, ponašanja i priznanje)
- klasifikacija aktera u MO koji na različite načine koriste elemente sile (supersile, velike sile, regionalne sile, male države)
- razlika između moći države i snage države

13.6. Nacionalna i međunarodna bezbednost

- način na koji se štiti nacionalna bezbednost na međunarodnom nivou
- ravnoteža snaga
- sistem kolektivne bezbednosti

14. REGIONALNA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 239-251; 2017: 235-246)

14.1. Region i studije bezbednosti

- određenje regiona i kritika
- Thompson - kriterijumi (obeležja) regiona i kritika
- isticanje potrebe za proučavanjem bezbednosni i na regionalnom nivou (Jalem, 1977; Buzan 1983)
- tri različita načina pristupa regionima

14.2. Regionalne bezbednosne organizacije

- „prvi“ regionalni bezbednosni režimi
- od 1945. do danas (tri talasa)

14.3. Evropska bezbednosna arhitektura

- tri grupacije institucija/organizacija
- nedostaci evropska bezbednosne arhitekture

15. GLOBALNA BEZBEDNOST (Ejdus, 2012: 261-276; 2017: 247-262)

15.1. Međunarodni sistem i bezbednost

- međuljudski sistem,
- sizerenski i suvereni sistem,
- međunarodno društvo,

15.2. Polarnost i međunarodna bezbednost

- multipolarni, bipolarni i unipolarni međunarodni sistem i stabilnost,
- stanovišta po kojima polarnost ne utiče na stabilnost međunarodnog poretku

15.3. Globalizacija i međunarodna bezbednost

- šta je globalizacija?
- asimetričnost i multidimenzionalnost

15.4. Različite škole mišljenja o globalizaciji

globalisti (optimisiti i pesimisti), skeptici i transformacionisti

15.5. Hipoteze o uticaju globalizacije na nacionalnu i međunarodnu bezbednost

-Graham Alison navodi 8 hipoteza o uticaju globalizacije na nacionalnu i međunarodnu bezbednost